

Varjupaigavaldkonna aruanne 2024

Kommenteeritud kokkuvõte

Varjupaigavaldkonna aruanne 2024

**Aastaruanne varjupaigavaldkonna olukorra
kohta Euroopa Liidus**

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Juuni 2024

© Euroopa Liidu Varjupaigaamet (EUAA), 2024

Euroopa Liidu Varjupaigaamet (EUAA) ega ükski ameti nimel tegutsev isik ei vastuta selles väljaandes sisalduva teabe võimaliku kasutamise korral.

Kaanefoto: iStock/[Halfpoint](#)

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2024

PDF BZ-AH-24-001-ET-N ISBN 978-92-9403-968-2 ISSN 2600-2965 doi: 10.2847/363412

Reprodutseerimine on lubatud allikale viitamisel. EUAA autoriõigusega hõlmamata fotode või muu materjali kasutamiseks või reprodutseerimiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse omanikult.

Eessõna

Esimest korda pärast Euroopa ühise varjupaigasüsteemi (CEAS) loomist on Euroopat kutsutud üles aitama nii paljusid kaitset otsivaid inimesi. 2023. aastal suurenes varjupaigataotleste arv tasemeni, mis meenutas aastate 2015–2016 pagulaskriisi. Tegelikult pakkusid riigid kaitset palju rohkematele inimestele, sest alates Venemaa sissetungi algusest on registreeritud üle 4,3 miljoni ajutise kaitse saaja lisaks üle 1,1 miljonile varjupaigataotlejale 2023. aastal.

Selle taustal oli uue rände- ja varjupaigaleppe vastuvõtmine ELi jaoks oluline hetk ainulaadse mitmeriigilise varjupaigasüsteemi edendamisel. Edu saavutamisele aitasid kaasa poliitiline tahe, paindlikkus ja suur tehniline töö, et täpsustada keeruka raamistiku konkreetseid üksikasju. Leppel on oluline roll tavade ühtlustamisel, mis võimaldab EL+ riikidel käsitleda suurt arvu varjupaigataotlejaid.

Kuid selguse huvides – liikmesriigid peavad lähiaastatel jätkuvalt üles näitama järjekindlust. Tuleb teha veel tööd, et lahendada olemasolevad mahajäämused, töödelda tõhusalt suurenenud arvu laekuvaid taotlusi ja pakkuda kaitse taotlejatele majutust. Samal ajal peavad ametiasutused oma varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemid ümber korraldama, et viia need kooskõlla leppes määratletud ühiste menetlustega. On selge, et selleks on vaja täiendavaid vahendeid ja üksikasjalikke riiklikke rakenduskavu.

Euroopa Liidu Varjupaigaamet (EUAA) tegutseb juba kaks aastat tõhustatud volitustega ja on endiselt oluline tegutseja rahvusvahelise kaitse valdkonnas Euroopas, pakkudes 2023. aastal enneolematu ulatusega operatiiv-, tehnilist ja koolitustuge. Euroopa varjupaigasüsteemi olulise arengu ajastul toetab hästi varustatud EUAA jätkuvalt liikmesriikide tavade ühtlustamist, eriteadmiste suurendamist ja Euroopa kaitselahenduste pakkumise suutlikkuse täiustamist.

Nina Gregori
tegevdirektor
Euroopa Liidu Varjupaigaamet

Sisukord

Sisukord.....	5
Sissejuhatus	6
1. Ülemaailmsed arengud varjupaigavaldkonnas 2023. aastal	7
2. Peamised arengud varjupaigavaldkonnas Euroopa Liidus 2023	8
3. Euroopa ühise varjupaigasüsteemi toimimine	9
Tekstikast 1. Ukraina põgenike ajutine kaitse	9
3.1. Juurdepääs menetlustele	10
3.2. Dublini süsteem.....	12
3.3. Kaitsevajaduste hindamise erimenetlused	13
3.4. Varjupaigataotluste menetlemine esimeses astmes	14
3.5. Varjupaigataotluste menetlemine teises või kõrgemas astmes	15
3.6. Rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtmine.....	16
3.7. Taotlejaid ja endisi taotlejaid hõlmava kinnipidamise aspektid	17
3.8. Juurdepääs teabele	17
3.9. Õigusabi ja esindamine.....	18
3.10. Suulise tõlke teenused	18
3.11. Päritoluriigi teave.....	19
3.12. Kodakondsusetus varjupaigavaldkonna kontekstis	19
3.13. Kaitse sisu.....	20
3.14. Ümberasustamine ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmine	21
4. Lapsed ja erivajadustega inimesed varjupaigamenetluses	22
5. EUAA toetus 2023. aastal	24
Kokkuvõtvad märkused	26

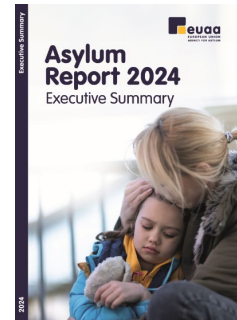
Sissejuhatus

Varjupaigavaldkonna aruanne 2024 –aastaruanne varjupaigavaldkonna olukorra kohta Euroopa Liidus annab kommenteeritud kokkuvõttes ülevaate rahvusvahelise kaitse peamistest arengusuundadest, mida kirjeldatakse üksikasjalikult põhjaruandes.

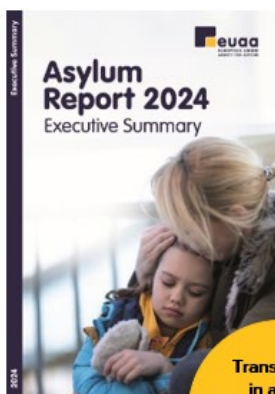
Kokkuvõtte avaldatakse 30 keeles, sealhulgas kõigis ELi keeltes ning albaania, araabia, makedoonia, serbia, türgi, ukraina ja vene keeles.

Põhjaruandes esitatud teavet saab filtrida mitme kasutajasõbraliku allika kaudu:

- Riikide varjupaigaarengute andmebaas tutvustab aruandes kirjeldatud seadusandlikke, institutsioonilisi ja poliitikaarenguid. Ajakohastusi saab otsida riigi, teema, aasta ja arenguliigi järgi. Teabe kokkuvõtte on ka PDF-dokumendis riikide ja teemavaldkondade kaupa.
- Aruandes on valik kohtupraktika arenguid EUAA kohtupraktika andmebaasi alusel. Tekstis olevad hüperlingid viivad lugejad konkreetse juhtumi juurde andmebaasis.
- Varjupaigavaldkonna aruande koostamisel kasutatud allikad on viidete loetelus aruande lõpus. Need on kättesaadavad ka eraldi üksikasjalikul veebilehel „Varjupaigaallikad 2024“, rühmitatuna allikaliikide järgi. Lugejad saavad kergest leida, kas allikad pärinevad Euroopa institutsioonidelt ja asutustelt, rahvusvahelistelt organisatsioonidelt, riiklikelt ametiasutustelt, kodanikuühiskonna organisatsioonidelt või mõttekodadelt ja akadeemilistelt ringkondadelt.

Additional resources to the Asylum Report 2024

Translations
in all EU
languages
and 7 non-EU
languages

1. Ülemaailmsed arengud varjupaigavaldkonnas 2023. aastal

Kaitsevajaduste kasv jätkus 2023. aastal, kuigi ükski areng eraldi ei olnud selline katalüsaator nagu Venemaa sissetung Ukrainasse, Talibani võimuletulek Afganistanis või COVID-19 pandeemia, mis kujundasid eelmisi aastaid. Sellele vaatamata mõjutasid need kriisid 2023. aastal arenguid uute ja jätkuvate sõjaliste konfliktide, kliimašokkide, geopoliitiliste rahutuste, vägivalga ja tagakiusamise tõttu, mis sundis miljoneid inimesi kodust põgenema.

Põgenike arv jõudis 2023. aastal ajalooliselt kõrgele tasemele üle 114 miljoni ning sundrände peamised lähtekohad olid näiteks Afganistan, Kongo Demokraatlik Vabariik, Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riigid, Myanmar, Somaalia, Sudaan ja Ukraina. Gaza sõjalise konflikti eskaleerumine alates oktoobrist 2023 ja seonduv humanitaarkriis on piirkonnas järsult suurendanud kaitsevajadusi.

Selle taustal jätkas rahvusvaheline üldsus kaitse vajajate jaoks lahenduste väljatöötamist, sageli mitut sidusrühma hõlmava koostöö ja lahenduste pakkumisel osalejate suureneva mitmekesisuse kaudu. Hea näide sellisest algatusest oli detsembris 2023 toimunud teisel ülemaailmsel pagulasfoorumil võetud kohustus. Valitsused, rahvusvahelised osalejad, erasektor ja kodanikuühiskonna organisatsioonid eraldasid üle 2,2 miljardi USA dollari konkreetsete poliitikate ja programmide jaoks, et toetada põgenikke ja riike, mis võtavad vastu pagulasi, ning lubasid 2030. aastaks ümber asustada 1 miljon pagulast ja aidata veel 3 miljonit inimest kogukondliku sponsorluse kaudu.

Kliimamuutused ja nende roll sundrände põhjustamisel ning kliimamuutuste mõju pagulastele ja vastuvõtivatele kogukondadele olid jätkuvalt rahvusvahelise kaitsega seotud arutelude põhiteemade hulgas. Jätkus arutelu kodakondsuse puudumise kohta varjupaigakontekstis ning kodakondsuse puudumise ja kaitsevajaduse vastastikmõju kohta.

Et rahvusvaheline üldsus jätkab pidevalt muutuvate sundrändemustrite keerukate aspektide käsitlemist, näib viimastel aastatel rahvusvahelise kaitse arutelus ja praktikas üha enam kajastuvat arusaam: sundränne on peale humanitaarprobleemi ka arenguprobleem. Peale selle, et enamik maailma pagulasi on pärit ebakindlast keskkonnast, nad ka põgenevad ebakindlatesse keskkondadesse; üle kolmveerandi maailma põgenikest võtavad vastu madala ja keskmise sissetulekuga riigid. Rahvusvahelise üldsuse tegevuses on viimastel aastatel olnud olulisel kohal humanitaarabi, arengu ja rahu käsitus, mis toetab eri sidusrühmade, sealhulgas ettevõtete, finantseerimisasutuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide laiaulatuslikku reageerimist, et neist igaüks saaks kasutada eksperditeadmisi arengulahenduste leidmiseks.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-1-global-developments-field-asylum-2023>

2. Peamised arengud varjupaigavaldkonnas Euroopa Liidus 2023

Euroopa Parlament ja nõukogu jõudsid detsembris 2023 poliitilisele kokkuleppele rände- ja varjupaigalepe peamiste õigusaktide osas. See oli oluline läbimurre Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reformimisel, siludes teed õigusaktide vastuvõtmisele, et anda Euroopale toimiv ja nüüdisaegne rände- ja varjupaigasüsteem.

2023. aastal jätkas EL meetmete võtmist, et käsitleda Venemaa Ukraina-vastase agressiooni laastavaid tagajärgi, sealhulgas rahvusvaheliste tegutsejate tihedama koostöö hoogustamiseks ning vahendite kasutuselevõtmiseks, et toetada Ukraina taastamist, ülesehitamist ja nüüdisajastamist. Ajutise kaitse pikendamine märtsini 2025 on pakkus miljonitele toetusesaajatele stabiilsust ja prognoositavust. Kinnitades veel kord Euroopa pikaajalist pühendumust rahu, julgeoleku ja heaolu tagamisele piirkonnas, otsustas Euroopa Ülemkogu detsembris 2023 Euroopa Komisjoni soovitusel alustada Ukrainaga ühinemisläbirääkimisi.

Püsis surve ELi välispiiridel ning ebaseaduslike piiriületuste arv oli suurim alates 2016. aastast. Frontexi kogutud andmete järgi tuvastati ELi välispiiril 385 000 ebaseaduslikku piiriületust, mis on 18% rohkem kui 2022. aastal. Selle probleemi lahendamiseks on EL teinud algatusi oma välispiiride tõhusaks haldamiseks, kalibreerides Euroopa integreeritud piirihaldust, ajakohastades olemasolevaid infosüsteeme ja nende koostalitlusvõimet ning tehes koostööd peamiste partnerriikidega rändeteede kogu ulatuses.

Lisaks kahele 2022. aasta tegevuskavale, mis olid seotud Vahemere keskosa ja Lääne-Balkani rändeteega, esitas Euroopa Komisjon 2023. aastal kaks täiendavat tegevuskava, mis käsitlesid Vahemere lääneosa, Atlandi ookeani ja Vahemere idaosa rändeteid. Tunnistades, et hinnanguliselt 90% ELi välispiiri ebaseaduslikult ületajatest ületab piiri inimesmugeldajate abil, esitas Euroopa Komisjon novembris 2023 uued seadusandlikud ettepanekud rändajate smugeldamise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.

Et edendada kogu maailmas kaitsele suunatud lahendusi, jätkas EL igakülgset ja vastastikku kasulikku koostööd kolmandate riikidega. ELi rände- ja varjupaigapoliitika välismõõtme raames võetud meetmed hõlmasid tegevusi ebaseadusliku rände algpõhjuste käsitlemiseks, seaduslike kaitsevõimaluste väljatöötamist Euroopas, kaitselahenduste toetamist mujal maailmas, võitlust smugeldusvõrgustikega ning rände ja piirihalduse koostööd partnerriikidega.

Oma rollis tagada ELi õiguse ühtlustatud tõlgendamine ja kohaldamine tegi Euroopa Liidu Kohus 2023. aastal rohkem kui [20 kohtuotsust ja -määrust](#), milles tõlgendas Euroopa ühise varjupaigasüsteemi sätteid, näiteks küsimusi seoses juurdepääsuga varjupaigamenetlusele, Dublini süsteemiga, tõhusa õiguskaitsevahendiga kiirmenetlustes ja perekonna taasühinemisega.

Link põhjaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-2-major-developments-asylum-european-union-2023>

3. Euroopa ühise varjupaigasüsteemi toimimine

Arvestades kaitse vajajate arvu järsku suurenemist Euroopas ja riiklike vastuvõtusüsteemide küllastumist, rakendasid EL+ riigid 2023. aastal seadusandlikke, poliitilisi ja praktilisi algatusi, et toime tulla muutuva olukorraga. Samal ajal väljendasid kodanikuühiskonna organisatsioonid, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet ja teised rahvusvahelised organisatsioonid muret teatavate tavade pärast riiklikes varjupaiga- ja vastuvõtuasutustes.

Tekstikast 1. Ukraina põgenike ajutine kaitse

Ukraina-vastane sõjaline agressioon jätkus teist aastat ja seepärast oli enam kui 4,3 miljonil kolmandate riikide kodanikul, kes olid lahkunud Ukrainast, endiselt ajutise kaitse staatus EL+ riikides, kes pikendasid kaitse kehtivust kuni märtsini 2025. 2023. aastal tegid EL+ riigid üle 1 miljoni ajutise kaitse andmise otsuse, neist 99% Ukraina kodanikele. Alates kõrgest tasemest sõja alguses on ajutise kaitse andmise otsuste arv vähenenud ja jäänud alates 2023. aasta suvest suhteliselt stabiilseks madalamal tasemel.

Mitu EL+ riiki võimaldasid muuta ajutise kaitse staatuse elamisloaks töötamise või perekonna taasühinemise eesmärgil. Mõni riik laiendas ajutise kaitse ulatust Ukraina kodanikele, kes olid sõjalise agressiooni alguses juba väljaspool Ukrainat. Seevastu muud riigid hakkasid kehtestama meetmeid ajutise kaitse saamise õiguse piiramiseks.

Kohtud määratlesid ka abikõlblikkuse kriteeriume. Kohtuasjas „Taotleja vs. Staatssekretariat für Migration“ [otsustas](#) Šveitsi föderaalne halduskohus, et ajutist kaitset ei anta ukrainlastele, kellel on ka ELi/EFTA+ kodakondsus. Austria konstitutsioonikohus [kinnitas](#), et ajutine kaitse kehtib Ukraina kodanikele, kes lahkusid riigist vahetult enne 24. veebruari 2022, kuid põhimõtteliselt elasid seal. Saksamaa Müncheni halduskohus [otsustas](#) kohtuasjas „Taotleja vs. Ausländerbehörde“ (M 4 S 23.2442), et Ukrainast pärit isikute elukaaslastel ei ole õigust saada ajutist kaitset. Kohus jõudis samale järeldusele kohtuasjas M 4 K 23.2440. Viimati nimetatud otsuse tühistas Baieri kõrgem halduskohus 31. oktoobril 2023 otsusega kohtuasjas 10 C 23.1793.

Kehtestati erimeetmed, sealhulgas stipendiumid ja tasuta keelekursused, et toetada ajutise kaitse saajate sotsiaalset ja majanduslikku lõimumist vastuvõtvasse ühiskonda. Sobiv majutus ja elamispind oli jätkuvalt pakiline teema ning üldiselt toetati tööturule lõimumist. Sellele vaatamata tehti 2023. aastal ligikaudu kolm viiendikku EL+ riikides ajutise kaitse andmise otsustest naistele ja tütarlastele, üle veerandi lastele, mis tekitas paljudele Ukraina naistele koormuse asuda tööle vastuvõtvas riigis. Lisaks töötasid ukrainlased sageli madalama kvalifikatsiooniga ametikohtadel, osaliselt selle tõttu, et diplomite või kvalifikatsioonide tunnustamise menetlused kestavad kaua.

Et paremini mõista Ukraina põgenike vajadusi, jätkas EUAA koos OECDga Ukrainast saabuvate rändajate uuringute tegemist. Tulemuste põhjal avaldati kaks teabelehte, üks [juunis](#) ja teine [oktoobris](#) 2023. Lisaks analüüsitakse aruandes „[Hääled Euroopas – Ukraina põgenike kogemused, lootused ja püüdlused](#)“ praegu toimivas uuringus kogutud vahetuid tunnistusi ja esitatakse selle inimrühma tõstatatud põhiteemad.

3.1. Juurdepääs menetlustele

2023. aastal said EL+ riigid üle 1,1 miljoni rahvusvahelise kaitse taotluse, mis on suurim arv pärast aastate 2015–2016 pagulaskriisi. 2023. aasta viimases kvartalis ületas esitatud taotluste arv 2016. aasta taset. Kuude kaupa oli 2023. aastal esitatud taotluste arv peaaegu alati suurem kui 2022. aastal ja üle 90% olid esmakordsed taotlejad, nagu ka 2022. aastal.

Enim laekus taotlusi Saksamaal (334 000, +45% võrreldes 2022. aastaga), ligikaudu 30% taotluste koguarvust. Taotluste arvu poolest kolmes järgmises riigis kokku esitati taotluste koguarvust 41%, kusjuures igas riigis esitati rekordarv taotlusi: Prantsusmaa (167 000 taotlust, +7%), Hispaania (162 000, +38%) ja Itaalia (136 000, +63%).

Rahvaarvu suhtes esitati varjupaigataotlusi enim Küprosel, ligikaudu 13 000 taotlust miljoni elaniku kohta. Teised riigid, kus oli oluline surve varjupaigataotluste sissevoolu tõttu, olid Austria (6500 taotlust miljoni elaniku kohta), Kreeka (6200), Saksamaa (4000), Luksemburg (3800), Bulgaaria (3500), Sloveenia ja Šveits (kumbki 3400).

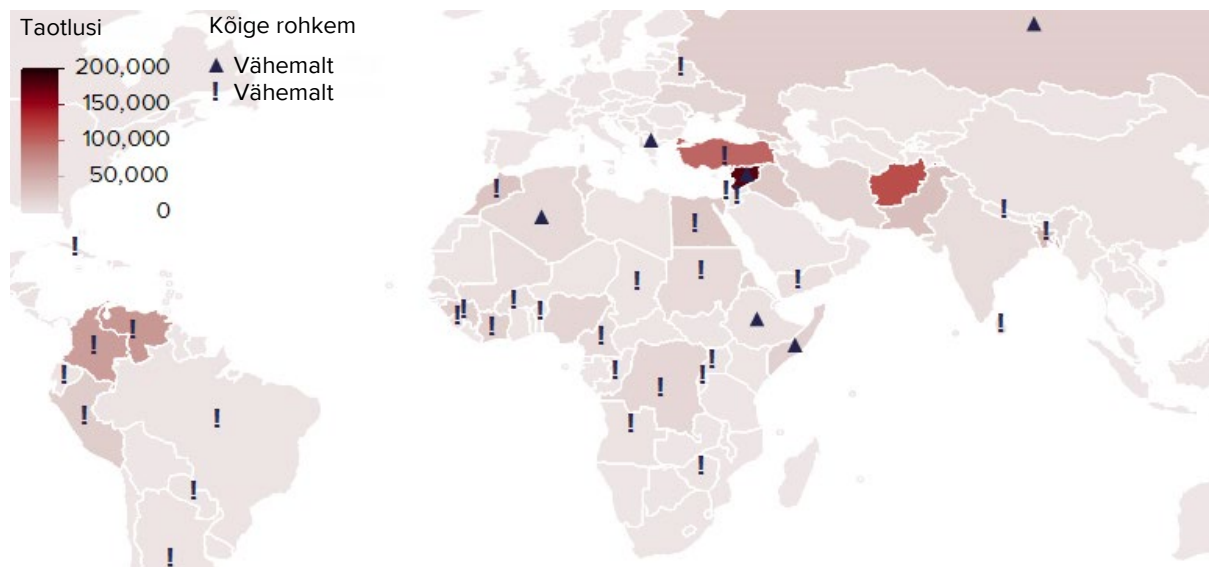
Enim taotlesid rahvusvahelist kaitset endiselt süürlased, afgaanid ja türklased, üle kolmandiku kõigist EL+ riikides esitatud taotlustest (*vt joonis 1*). Süüria kodanikud, keda oli ligikaudu kuuendik kõigist taotlejatest, esitasid 181 000 taotlust, mida on 38% rohkem kui 2022. aastal ja kõrgeim tase alates 2016. aastast. Järgmised olid afgaanid 114 000 taotlusega, mida oli 11% vähem kui aasta varem. Türklased esitasid 101 000 taotlust, mis oli rekordarv ja millega nad säilitasid oma positsiooni suuruselt kolmanda taotlejate rühmana. Seda oli 82% rohkem kui 2022. aastal ja taotluste arv peaaegu ületab afgaanide taotluste arvu.

Rekordarvu taotlusi esitasid ka muude riikide kodanikud, sealhulgas venezuelalased ja colombialased, kes olid neljandal ja viiendal kohal. Pärast Iisraeli-Palestiina sõjalise konflikti eskaleerumist oktoobris 2023 taotles varjupaika rekordarv palestiinlasi.

2023. aastal jätkus surve EL+ riikide piiril ja neil oli probleeme seoses saabujate suure arvuga. Venemaa sissetung Ukrainasse avaldas püsivat survet ELi idapoolsetele välispiiridele ja Vahemere piirkonna riikidesse saabus rändajaid endiselt meritsi. Balkani rändeteel asuvad riigid suurendasid jõupingutusi piiride kontrollimiseks. Survet oli tunda ka Kesk-Euroopa riikides, kus laekus üha rohkem taotlusi.

Joonis 1. Rahvusvahelise kaitse taotlused EL+ riikides päritoluriikide järgi, 2023

Märkused. Puuduvad Portugali andmed oktoobrist detsembrini 2023. Piirid kaardil ei tähenda Euroopa Liidu ametlikku kinnitust ega heakskiitu.

Allikas: EUAA varajase hoiatamise ja valmisoleku süsteemi (EPS) andmed seisuga 1. veebruar 2024.

Selle taustal keskendusid EL+ riigid ELi suunduva ebaseadusliku rände vähendamisele ja ennetamisele, mis võis aeg-ajalt mõjutada tõhusat juurdepääsu territooriumile. Kogu 2023. aasta jooksul kontrollisid ELi institutsioonid ja asutused, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet ning rahvusvahelised ja kodanikuühiskonna organisatsioonid poliitikaid ja tavaid seoses tõhusa juurdepääsu tagamisega territooriumile ja varjupaigamenetlusele. Nad väljendasid muret põhiõiguste võimaliku rikkumise pärast välispiiridel ning kutsusid nii liikmesriikide valitsusi kui ka Euroopa Komisjoni üles tagama põhiõiguste austamise ning tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte järgimise.

Mõni riik säilitas eriolukorra, kohaldades eeskirju, mis võimaldasid erandeid tavamenetlusest. Samuti hakkasid nad investeerima tehnoloogiasse, et säilitada piirijulgeolek. Suuremast taotluste arvust tulenev suurenenud töökoormus sundis paljusid riike tegema kohandusi registreerimis- ja esitamisprotsessides ning ka ümber paigutama inimressursse, et vähendada taotluste menetlemise mahajäämust.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-31-access-procedures>

3.2. Dublini süsteem

2023. aastal keskendusid Euroopa Komisjon ja EL+ riigid Dublini III määruse tõhustamisele. Liikmesriigid hakkasid kohaldama praktilisi lahendusi, mis on määratletud Dublini III määruse kohase üleandmise parema rakendamise tegevuskavas (edaspidi „Dublini tegevuskava“), mille EL+ riigid kiitsid heaks strateegilise sisserände-, piiride ja varjupaigakomitee (SCIFA) koosolekul

29. novembril 2022.

Sellised praktilised lahendused olid näiteks töötajate värbamine ja koolitamine, tööprotsesside ja püsitoimingute läbivaatamine ning digipöördealgatuste käivitamine või jätkamine. EUAA avaldas [Dublini määruse kohaste üleandmiste rakendamise](#) ja [Dublini süsteemi raames perekonna taasühinemise](#) kohta ajakohastatud soovitusel ning teabelehed, kus on ajakohane teave Dublini määruse kohaste üleandmiste kohta.

Need meetmed andsid paljulubavaid tulemusi, parendades Dublini üksuste vahelist suhtlust, ületades takistusi Dublini üleandmise rakendamisel, suurendades ressursse, et võimaldada Dublini süsteemi täiustamist, ning tugevdades ELi õiguse ja kohtuotsuste järgimist. Euroopa Komisjon tutvustas mitut EL+ riikide head tava [töödokumendis](#), mis avaldati 2023. aasta lõpus.

Paljud Dublini üksused olid 2023. aastal taotlejate arvu suurenemise tõttu surve all. EUAA toetas oma tegevuskavade raames Dublini üksusi mitmes liikmesriigis. Ukrainasse toimunud sissetungi mõju Dublini üksustele vähenes võrreldes 2022. aastaga, kuid mõjutas jätkuvalt paljude üksuste ülesandeid ja töökoormust.

Nagu eelmistel aastatel, tegi Euroopa Liidu Kohus mitu eelotsust Dublini III määruse tõlgendamise kohta. Paljud EL+ riigid märkisid, et neist kohtuotsustest mõne rakendamine – näiteks [liidetud kohtuasjades C-323/21, C-324/21 ja C-325/21](#) – tõstatas täiendavaid praktilisi küsimusi ning arutelud Euroopa Komisjoni kontaktkomitees või EUAA võrgustikes pakkusid kasulikke foorumeid, et leida nendele probleemidele lahendusi.

Vastavalt esialgsetele andmetele, mida EUAA ja 29 EL+ riigid regulaarselt vahetavad, tehti 2023. aastal Dublini määruse alusel esitatud taotluste kohta 176 000 otsust. Seda on 8% rohkem kui 2022. aastal ja aasta koguarv on suurim vähemalt 2016. aastast alates. Dublini otsuste arv kuus oli juulist novembrini 2023 pidevalt üle 14 000, sest EL+ riikides suurenes sel ajal varjupaigataotluste arv.

Üldiselt oli aasta jooksul Dublini määruse alusel esitatud varjupaigataotluste kohta tehtud otsuste ja esitatud varjupaigataotluste arvu suhe 15%, mis sarnaneb 2022. aasta suhtele. Kuigi osa Dublini määruse alusel esitatud taotluste kohta tehtud otsuseid käsitlesid perekonna taasühinemise juhtumeid, viitab otsuste ja taotluste stabiilne suhe, et 2023. aastal liikus üha rohkem varjupaigataotlejaid esimesest saabumisriigist edasi, et esitada uus taotlus (teisene ränne), mis mõjutas varjupaigataotluste üldist arvu.

Riigiti said jätkuvalt kõige rohkem otsuseid oma taotluste kohta Saksamaa ja Prantsusmaa, kokku üle kolme viiendiku EL+ riikide otsuste koguarvust. Nagu ka varasematel aastatel, tegi Dublini taotluste kohta kõige rohkem otsuseid Itaalia. Esimest korda sai otsuste arvu poolest teiseks riigiks Horvaatia, kus tehti ligi kolm korda rohkem otsuseid kui aasta varem.

2023. aastal oli Dublini määruse taotlustele vastamisel tehtud otsuste heakskiitmismäär 72%, mis tähendab (otseselt või kaudselt) taotluste kohta tehtud positiivsete otsuste osakaalu

kõigist tehtud otsustest. See on 12 protsendipunkti rohkem kui 2022. aastal ja kasv on suurim alates 2017. aastast.

Rakendatud Dublini määruse kohaste üleandmistest arv (15 000) jäi võrreldes 2022. aastaga stabiilseks, kuid oli siiski tunduvalt alla COVID-19-eelse taseme (üle kahe viiendiku vähem kui 2019. aastal). Osaliselt takistas Dublini määruse kohaste üleandmistest rakendamist suurenenud surve varjupaiga- ja vastuvõtuasutustele, mida põhjustas ebaseaduslike saabumiste järsk kasv kogu aasta jooksul.

Dublini III määruse artikli 17 lõikele 1 tuginedes 2023. aastal ligikaudu 7500 korda, mida on kolm viiendikku rohkem kui 2022. aastal ja suurim kasv 5 aasta jooksul. Artikli 17 lõige 1 on kaalutlusklausel, mille alusel võib iga liikmesriik läbi vaadata kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku rahvusvahelise kaitse taotluse, isegi kui määruuses sätestatud kriteeriumide kohaselt ei ole läbivaatamine selle riigi kohustus.

Link põhjaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-32-dublin-procedure>

3.3. Kaitsevajaduste hindamise erimenetlused

Rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamisel esimeses astmes saavad liikmesriigid teatud tingimustel kasutada erimenetlusi, näiteks kiirmenetlusi, piirimenetlusi või eelisjärjekorras menetlusi, järgides liidu õiguses sätestatud aluspõhimõtteid ja tagatisi.

Piirimenetluste seadusandlikud arengud ulatusid 2023. aastal menetluse esmakordse kasutuselevõtu ettepanekutest kuni menetluse kohaldamise tingimuste ja kaebuste läbivaatamiseks pädeva kohtu muutmiseni. Mitu EL+ riiki muutis oma [turvaliste päritoluriikide](#) ja turvaliste kolmandate riikide nimekirju ning muud riigid tegid selliste nimekirjade vastuvõtmise ettevalmistusi. Kreeka riiginõukogu konsulteerimistaotlus Türgi turvaliseks kolmandaks riigiks nimetamise kohta jäi Euroopa Liidu Kohtus 2023. aastal otsustamata, samas kui Euroopa Inimõiguste Kohus andis ajutisi meetmeid taotlejatele, kelle jaoks loeti Türgi turvaliseks kolmandaks riigiks.

Pärast teisest rännet esitatud taotluste kohta tehti jätkuvalt vastuvõetamatuse otsuseid ning Euroopa Liidu Kohus peaks 2024. aastal tegema otsuse nende isikute taotluste menetlemise kohta, kes on saanud rahvusvahelise kaitse muus liikmesriigis, kuid keda ei saa ebainimliku või alandava kohtlemise riski tõttu üle anda tagasi.

Link põhjaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-33-special-procedures-assess-protection-needs>

3.4. Varjupaigataotluste menetlemine esimeses astmes

EL+ riigid võtsid meetmeid, et reageerida rahvusvahelise kaitse taotluste arvu suurenemisele. Mõni riik tegi varjupaigamenetluse edasiseks kiirendamiseks seadusandlikke muudatusi ning tehtavate otsuste arvu maksimeerimiseks võeti kasutusele uued töömeetodid ja prioriseerimispoliitikad ning värvati juurde töötajaid. Liikmesriigid katsetasid ka menetluse muudatusi, et lühendada isiklikku vestlust. Mõni EL+ riik võttis kasutusele uued infosüsteemid või alustas oma süsteemide digiülemineku projekte. Menetlevad ametiasutused tegutsesid varasematest kvaliteedihindamise algatustest saadud kogemuste alusel, koolitasid töötajaid rohkem ning alustasid esimese astme menetluste ja otsuste jaoks uusi kvaliteedikontrolliprotsesse.

Vabaühendused väljendasid jätkuvalt muret seoses viivitustega isikliku vestluse ajastamisel, vestlusi pidavate ametnike puuduva koolitusega ja varjupaigamenetluse kestusega. ÜRO pagulaste ülemvoliniku büroo esitas ka seisukoha varjupaigamenetluste edasiandmise kohta, sest 2023. aastal kaalutles mõni liikmesriik varjupaigataotlejate üleandmist kolmandatele riikidele nende varjupaigataotluste menetlemiseks. Samuti peeti murettekitavaks teemaks tehisintellekti kasutamist rändevaldkonnas.

Otsused ja kohtuasjade lõpetamine esimeses astmes

2023. aastal tegid EL+ riigid ligikaudu 677 000 esimese astme otsust, mis on suurim arv alates 2017. aastast. Teist aastat järjest tegi Saksamaa EL+ riikidest kõige rohkem otsuseid (ligikaudu 219 000, kolmandik EL+ riikide koguarvust). Järgmised olid Prantsusmaa (133 000) ja Hispaania (90 000). Need kolm riiki tegid ühiselt kaks kolmandikku kõigist esimese astme otsustest. Suundumused olid siiski erinevad: Saksamaal oli EL+ riikidest suurim absoluutne kasv otsuste tegemisel võrreldes 2022. aastaga (+21 000), kuid Hispaanias oli olukord vastupidine (−13 000). Prantsusmaal oli otsuste arv stabiilne.

Kolmandat aastat järjest tehti kõige rohkem otsuseid süürlaste (132 000 otsust) ja afgaanide (89 000) esitatud taotluste kohta, kokku kolmandik kõigist EL+ riikides tehtud otsustest. Märkimisväärset absoluutset kasvu väljastatud otsuste arvus täheldati ka seoses järgmiste riikide kodanikega: Türgi (38 000 esimese astme otsust), Venezuela (45 000), Maroko (16 000), Gruusia (23 000), Venemaa (10 000), Kongo Demokraatlik Vabariik (11 000), Eritrea (12 000) ja Ukraina (10 000).

Varjupaigataotluste otsused on ainult üks viis, kuidas lõpetada varjupaigataotluse menetlus. Ka menetluse lõpetamised ja muud juhtumite lõpetamised aitavad suurendada esimesest astmest väljumiste arvu (väljavool). Seega kasvas 2023. aastal ka varjupaigasüsteemi esimesest astmest väljuvate juhtumite koguarv (esimese astme otsused, lõpetamised pärast tagasivõtmist ja muud lõpetamised kokku) viimase 6 aasta kõrgeima tasemeni (ligikaudu 863 000).

Riiklikele varjupaigasüsteemidele avalduva surve täpseks kujutamiseks tuleb esitatud taotluste arvu (sissevool) kõrvutada kõigi lõpetatud juhtumite arvuga (väljavool). See näitab, et lõhe rahvusvahelise kaitse taotluste sissevoolu ja varjupaigasüsteemi esimesest astmest väljunud juhtumite vahel on jätkuvalt suurenenud ja on viimase 5 aasta suurim. Teisisõnu võttis 2023. aastal varjupaigasüsteem esimeses astmes vastu ligikaudu 280 000 juhtumit rohkem, kui suutis menetleda. See tähendas, et juhtumite kuhjumine suurenes 66% alates 2022. aastast, mis aitas kaasa alates 2021. aasta keskpaigast täheldatud suundumuse jätkumisele, et sissevool ületab pidevalt väljavoolu.

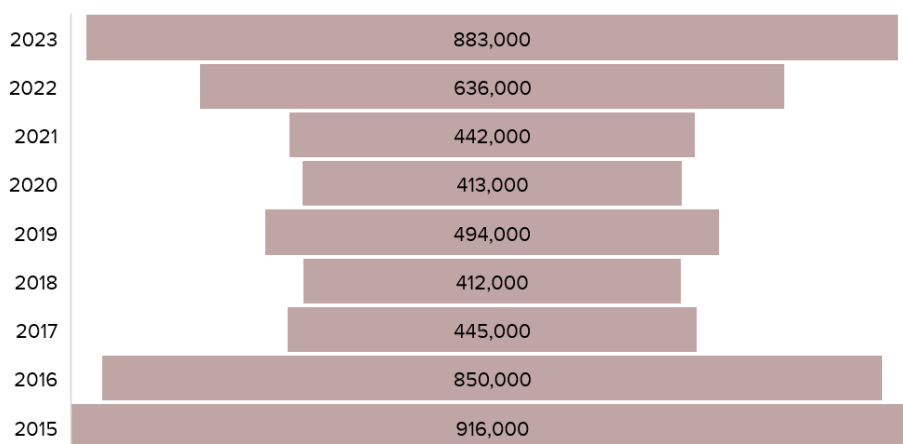

Esimese astme menetluses olevad juhtumid

Pidevalt suurenev lõhe taotluste ja lõpetatud juhtumite vahel on viinud viimase 8 aasta suurima menetluses olevate juhtumite arvuni, mis on teisel kohal 2015. aastal registreeritud taseme järel (vt joonis 2).

2023. aasta lõpus ootas esimese astme otsust ligikaudu 883 000 juhtumit (kaks viiendikku rohkem kui 2022. aasta lõpus). Juhtumid olid seotud paljude riikide kodanikega, enim süürlaste ja türklastega. Pooli kõigist juhtumitest EL+ riikides menetleti üle 6 kuu.

Joonis 2. EL+ riikides esimese astme menetluses olevate juhtumite arv aasta lõpus, 2015–2023

Märkus. Puuduvad Portugali andmed oktoobrist detsembrini 2023.

Allikas: EUAA EPSi andmed seisuga 1. veebruar 2024.

Link põhjaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-34-processing-asylum-applications-first-instance>

3.5. Varjupaigataotluste menetlemine teises või kõrgemas astmes

2023. aastal keskendusid teise astme arengud edasikaebamismenetlustele juurdepääsu õigusele ja pädevatele asutustele, kes peaksid kaebust olenevalt asjaoludest läbi vaatama. Seadusandlike muudatuste ja kohtuliku kontrolli objektiks olid edasikaebuste ulatus rahvusvahelise kaitse asjades (sh nõue tagada nii faktiliste kui ka õiguslike asjaolude *ex nunc* uurimine) ja edasikaebuse peatav mõju. Mõni riik tugevdas oma õigusakte seoses õigusega ärakuulamisele apellatsioonorganis ning mitmes kohtuotsuses rõhutati selle menetlustagatise tähtsust apellatsioonimenetluses. Lisaks rõhutasid kohtud vajadust tagada, et apellatsioonimenetluses saaks kasutada samasoolist tõlki, küsitlejat või kohtunikku.

Nagu igal aastal, peatasid apellatsiooniasutused aktuaalse olukorra tõttu edasikaebustega seotud kohtuasjade läbivaatamise teatud profiiliga taotlejate korral (näiteks Gaza sektorist ja Sudaanist pärit taotlejad). Samuti ajakohastasid riigid suuniseid, tuginedes arengutele päritoluriigis.

Varjupaigakaebuste kestus tekitas riiklikele ametiasutustele muret ning kodanikuühiskonna organisatsioonid kutsusid mitut EL+ riiki üles tegema otsuse mõistliku aja jooksul. Rahvusvahelise kaitse juhtumite edasikaebuste digipööre jätkus kogu 2023. aasta jooksul sidevahenditega toimuvate ärakuulamiste abil.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-35-processing-asylum-applications-second-or-higher-instances>

3.6. Rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtmine

Eelmiste aastate väljakutsed jätkusid 2023. aastal rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtmisega. Enamiku EL+ riikide vastuvõtuasutused olid endiselt mures igale taotlejale sobiva majutuse tagamise pärast, sest rahvusvahelised organisatsioonid, riiklikud inimõigusasutused, ombudsmanid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid teatasid sageli kodutusest, puudulikest või ebastandardsetest elamistingimustest ning tugiteenuste puudumisest. Olukord avaldas jätkuvalt negatiivset mõju erivajadustega ja haavatavustega taotlejatele, näiteks lastele, naistele, LGBTIQ-taotlejatele või füüsilise ja vaimse puudega taotlejatele (vt punkt 4). Kohtuid kutsuti sageli üles tagama kõigile taotlejatele juurdepääs materiaalsele vastuvõtutingimustele ja inimväärsetele tingimustele.

Lisaks kiireloomuliste vajaduste rahuldamisele jätkasid mitme riigi ametiasutused struktuursete lahenduste otsimist, et tagada paindlikud ja kestlikud vastuvõtusüsteemid. See hõlmas näiteks institutsionaalse korralduse, rahastamisstruktuuri ja teiste sidusrühmadega sõlmitud koostöökokkulepete muudatusi. Rajatiste keskkonnakestlikkus muutus üha olulisemaks, sest vastuvõtusüsteemid pidid tulema toime suurenenud nõudluse ja suuremate energiakuludega, nagu on üksikasjalikult kirjeldatud teemakohases EUAA [olukorra ajakohastuses](#).

Surve vastuvõtusüsteemile tngis vastuvõtutingimustele juurdepääsu eeskirjade läbivaatamise ja rangema kohaldamise. Muudatused õigusaktides selgitasid üldiselt vastuvõtu lõppemist. Nagu ka eelmistel aastatel, jäi väljavool vastuvõtukeskustest sageli samaks või isegi aeglustus, sest rahvusvahelise kaitse tunnustatud saajatel oli probleeme majutuse leidmisega eraturul. Poliitikaettepanekute eesmärk oli toetada seda üleminekut ja võimaldada kiirem juurdepääs tööturule.

Kuigi probleemid jäävad tõenäoliselt püsima, peavad riiklikud ametiasutused jätkuvalt otsima paindlikke ja kestlikke lahendusi vastuvõtmisel, et tõhusalt kohaneda taotlejate ja vastuvõtukeskuste elanike muutuva arvu ja profiiliga.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-36-reception-applicants-international-protection>

3.7. Taotlejaid ja endisi taotlejaid hõlmava kinnipidamise aspektid

2023. aastal jätkasid rahvusvahelised, Euroopa ja riiklikud järelevalve- ja kohtuasutused kinnipidamise tavade ja tingimuste tähelepanelikku jälgimist. Avalikud arutelud intensiivistusid seoses ebaseaduslikult saabunute kinnipidamisega piiril ja nende võimalusega saada juurdepääs varjupaigamenetlusele või nõustamist ja õigusabi. Rahvusvahelised ja kodanikuühiskonna organisatsioonid pidasid piiril kinnipidamise tingimusi sageli äärmuslikuks. Euroopa Inimõiguste Kohus tegi otsuseid varasemate aastate juhtumite kohta, milles taunis neid tingimusi ja tavasid piiril. Euroopa Inimõiguste Kohus ja riigisisised kohtud tegid samuti otsuseid erivajadustega taotlejate, eriti laste kinnipidamise vastu.

Tüüpiliselt laiendasid EL+ riigid välismaalaste, sealhulgas rahvusvahelise kaitse taotlejate kinnipidamise aluseid ja suurendasid sisserändega seotud kinnipidamise võimalikku kestust. Mõne riigi õigusaktide muudatused hõlmasid võimalust pidada kinni taotleja, kes on põgenemisohus, kui ootab Dublini III määruse kohast üleandmist teise EL+ riiki.

Poliitikaarutelude peamised teemad hõlmasid välismaalaste kinnipidamist kuni tagasisaatamiseni, mittetagasisaatmise põhimõtte kohaldamist sellistel juhtudel ja tegelikku võimalust rakendada tagasisaatmisotsuseid. Need valdkonnad kajastusid 2023. aastal rohkesti ka kohtuasjade suundumustes.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-37-aspects-detention-involving-asylum-applicants-and-former-applicants>

3.8. Juurdepääs teabele

Riiklikud ametiasutused ja muud sidusrühmad püüdsid jätkuvalt selle poole, et teave oleks eri vormingutes ja keeltes kergemini kättesaadav. Mõni riik koostas konkreetsetele sihtrühmadele, näiteks alaealistele taotlejatele ja Ukraina põgenikele kohandatud teavet.

Mõni riik alustas teavituskampaaniaid, et takistada madala vastuvõtumääraga riikidest pärit kodanikel ette võtmast ohtlikku teekonda ELi, kus nende taotlus lükataks tagasi. Teised riigid keskendusid sellele, et selgitasid tagasilükatud taotlejatele võimalust pöörduda vabatahtlikult tagasi päritoluriiki.

Pärast aastatepikkust tööd avas EUAA tervikliku uue portaali [Let's Speak Asylum](#), mis pakub meetoodikat ja praktilisi vahendeid varjupaigasüsteemis teavet esitavatele sidusrühmadele.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-38-access-information>

3.9. Õigusabi ja esindamine

2023. aastal jätkas mõni EL+ riik õigusabi kättesaadavuse ja kvaliteedi parendamist varjupaigamenetluse kõigis etappides. Arengud hõlmasid institutsionaalseid muudatusi, teenuseosutajate erikoolitust ja rahvusvahelise kaitse valdkonnas õigusabi andjana töötamise kõlblikuskriteeriumide muutmist.

Teatati siiski probleemidest seoses juurdepääsuga õigusabile, eelkõige piiridel või kinnipidamisel. Näiteks tõstatati eri foorumites probleem, et kinnipeetavatel varjupaigataotlejatel puudub suhtlus kaitsjaga ja tõhusa õigusabi saamise õigus. Mõni riik muutis riiklikke sätteid, et tugevdada kinnipeetud varjupaigataotlejate õigust olla kontaktis pereliikmete, õigusnõustajate ja asjaomaste organisatsioonidega.

Jätkus põgenike saabumine Ukrainast ja mõni EL+ riik jätkas ajutise kaitse menetluse kohta õigusliku teabe andmist ja selles abistamist.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-39-legal-assistance-and-representation>

3.10. Suulise tõlke teenused

2023. aastal tegid liikmesriikide ametiasutused, kohtud, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja teenuseosutajad jõupingutusi, et parendada juurdepääsu suulisele tõlkele varjupaigamenetlustes ja vastuvõtusüsteemis ning selle kvaliteeti. EL+ riikides põhjustas taotluste arvu suurenemine suulise tõlke vajaduse kasvu. Mõnes riigis, kus taotlejate profiilid jäid varasemate aastatega sarnaseks, ei tekkinud olulisi uusi vajadusi. Riikides, kus võeti vastu mitmesuguse profiiliga taotlejaid, täheldati siiski lisaprobleeme tõhusate suulise tõlke teenuste tagamisel. Üldiselt mõjutasid teatud keelte tõlkide vähesus, suulise tõlke puudumine teatud teenuste jaoks ja standardite kirjusus jätkuvalt taotlejate menetlusõigusi ja juurdepääsu teenustele, näiteks tervishoiuteenustele.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-310-interpretation-services>

3.11. Päritoluriigi teave

Päritoluriigi teabe koostamise peamised arengud 2023. aastal keskendusid meetodika täiustamisele, sealhulgas standardimise kaudu, koostöö tõhustamisele kahepoolsete, rahvusvaheliste ja Euroopa raamistike kaudu ning kodanikuühiskonna organisatsioonidega, päritoluriigi teabe kättesaadavuse parendamisele aruannete ja ressursside avalikustamise kaudu ning teabe ulatuse laiendamisele, käsitledes konkreetseid valdkondi üksikasjalikumalt.

Nagu varasematel aastatel, keskendusid päritoluriigi teabe üksused jätkuvalt mõnele Euroopas kõige sagedamale varjupaigataotlejate päritoluriigile, nimelt Afganistanile, Süüriale ja Iraagile. EL+ riigid jälgisid ka arenguid Ladina-Ameerikas, sest huvi selle piirkonna vastu on suurenenud. Pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse suurenesid oluliselt päritoluriigi teabe vajadused seoses julgeolekuolukorraga Venemaal ja Ukrainas. See suundumus jätkus ka 2023. aastal ning riiklikud päritoluriigi teabe üksused koostasid võimaluse korral kummagi riigi kohta väljundeid ka pärast teabekogumissmissioone.

Päritoluriigi teabe koostamise valdkonnas teatatud probleemid olid näiteks töötajate vähesus, puudulik juurdepääs viimaste arengute teabele sõjaliste konfliktide, julgeolekuprobleemide ja autoritaarsete valitsustega riikidele piiratud juurdepääsu tõttu ning kiireloomuliste taotluste arvu suurenemine, mis koormab olemasolevaid ressursse.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-311-country-origin-information>

3.12. Kodakondsusetus varjupaigavaldkonna kontekstis

Varjupaiga kontekstis võib kodakondsusetus mõjutada nii rahvusvahelise kaitse taotlemisel otsuse tegemise protsessi kui ka taotleja menetlustagatist. 2023. aastal jäi kodakondsusetus ELi tegevuskavas oluliseks teemaks, eelkõige seepärast, et kodakondsuse puudumisega seotud kaalutlused olid asjakohased 2023. aastal kahes peamises sõjalise konflikti piirkonnas, nimelt Palestiinas ja Ukrainas.

2023. aastal esitasid kodakondsuseta isikud EL+ riikides ligikaudu 2300 varjupaigataotlust, mis oli kooskõlas 2022. aastaga. Kogu aasta jooksul tehti EL+ riikides kodakondsuseta taotlejatele esimeses astmes veidi üle 1200 otsuse. Kodakondsuseta taotlejate heakskiitmise määr oli 2023. aastal 53%, mis oli suhteliselt sarnane viimaste aastatega, kuid palju väiksem kui aastate 2015–2016 pagulaskriisi ajal (kui positiivsed olid ligi 9 otsust 10st). 2023. aasta lõpus oli esimese astme menetluses 1900 kodakondsuseta taotlejate juhtumit.

Mitme seadusandliku muudatuse eesmärk oli suurendada tunnustamist ja tagada kodakondsuseta isikute, sealhulgas kodakondsuseta varjupaigataotlejate ja rahvusvahelise kaitse saajate ning nende laste õiguste kaitse. Positiivsete arengute seas rõhutasid kodanikuühiskonna organisatsioonid, et kodakondsuseta isikute õiguste tuvastamiseks ja täielikuks kaitseks tuleb teha rohkem.

Link põhiaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-312-statelessness-context-asylum>

3.13. Kaitse sisu

Kaitse sisu tähendab õigusi, millele teatud vormis kaitse saajatel on varjupaigariigis õigus, ning seonduvatele kohustustele. Kaitse antakse, kui taotlejad saavad positiivse otsuse pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi andmise kohta (neid nimetatakse ka ELi ühtlustatud seisunditeks). Heakskiitmise määr tähendab positiivsete tulemuste arvu protsendina rahvusvahelise kaitse taotlusi käsitlevate otsuste koguarvust. Kuigi riiklikud kaitsevormid annavad kolmandate riikide kodanikele kaitsestaatus, ei arvestata neid staatusi – mis ei ole kõigis EL+ riikides ühtlustatud – tunnustamismäära arvutamisel.

2023. aastal tõusis ELi reguleeritud kaitsevormide esimese astme tunnustamise määr 43%-ni, kasvades kolmandat aastat järjest. See oli suurim määr alates 2016. aastast (mil 57% otsustest andsid pagulasseisundi või täiendava kaitse). Tõus tulenes peamiselt afgaanide, iraaklaste, palestiinlaste ja ukrainlaste tunnustamise määra suurenemisest ning süürlastele väljastatud otsuste arvu suurenemisest. Kokku andis 54% kõigist positiivsetest otsustest pagulasseisundi ja 46% täiendava kaitse.

Lisaks ELi reguleeritud staatustele tuleb märkida, et ELi reguleeritud staatuste kohta tehtud negatiivsetest otsustest üle veerandi andis riikliku kaitse, mis võimaldas riigis viibimist humanitaarsetel põhjustel.

2023. aastal olid suurimad tunnustamismäärad süürlastel (94%), ukrainlastel (92%), palestiinlastel (87%), jeemenlastel (84%), eritrealastel (83%) ja valgevenelastel (81%).

Kaitse saajate õiguste ja teenuste ulatus ja kvaliteet kujundavad väljaateid nende tõhusaks lõimimiseks vastuvõtvasse ühiskonda. 2023. aastal keskendusid seadusandlikud ja poliitikamuudatused perekondade taasühinemisele ja riiklikele kaitsevormidele. Mõni EL+ riik jätkas kodanikuühiskonna organisatsioonide toetusel lõimumispoliitika ja -strateegiate väljatöötamist, kohandatuna vastavate riikide kaitse saajate sagedate profiilide jaoks. Mitu algatust keskendus sellele, kuidas lihtsustada haldusmenetlusi, mida kaitse saajad kasutavad juurdepääsuks kaasnevatele õigustele.

Perekonna taasühinemise direktiivi jõustumisest täitus 20 aastat, mille puhul avaldati väljaandeid ja tehti soovitusi, kuidas arendada direktiivi rakendamist. Euroopa Liidu Kohus ja liikmesriikide kohtud jätkasid praktilise kohaldamise suuniste andmist, selgitades seonduvaid eeskirju direktiivi ulatuse ja kriteeriumide kohta.

Mitu algatust keskendus riiklike kaitsevormide eeskirjade ja kriteeriumide kehtestamisele või kohandamisele. Et vältida õiguslikku ebamäärasust, andis mõni EL+ riik elamislube humanitaarsetel või meditsiinilistel kaalutlustel, et kaitsta lapse parimaid huve või mittetagasisaatmise põhimõtet.

Loomulikult olid paljud 2023. aasta lõimumisalgatused suunatud ajutise kaitse saajatele, sealhulgas toetades juurdepääsu haridusele ja keeleõppele. Kodanikuühiskonna organisatsioonidel oli oluline roll asjakohaste teenuste osutamisel ja ametiasutuste jõupingutuste täiendamisel kogukonna tasandil.

Teatatud probleemide hulgas märgiti, et sotsiaaleluaseme alternatiivide piiratus või puudumine ning odavate eluasemete vähesus kohalikel turgudel takistasid rahvusvahelise kaitse saajatel majutuse leidmist.

Link põhjaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-313-content-protection>

3.14. Ümberasustamine ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmine

EL+ riigid püüdsid täita oma ümberasustamiskohustusi 2023. aastaks, kuigi riikide tasandil oli erilisi väljakutseid. Ümberasustatud pagulaste majutamiseks vajalike majutuskohdade vähesuse tõttu tuli prioriteedid ümber korraldada. Samal ajal tekkisid hädaolukorrad kolmandates riikides, kus ohustatud pagulased ootasid üleandmist, näiteks maavärin Türgis.

Kokku saabus 2023. aastal EL+ riikidesse kolmandatest riikidest ümberasustamise või humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise raames ligikaudu 15 000 inimest. See oli väikseim näitaja alates 2016. aastast, v.a 2020. aastal, mil üleandmist takistas tugevasti COVID-19 pandeemia.

Kodanikuühiskonna organisatsioonidel oli jätkuvalt oluline roll ümberasustamise ja täiendavate võimaluste, sealhulgas humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise kavade rakendamisel. Kodanikuühiskonna organisatsioonid osalesid pagulaste suunamisel, aitasid kaasa ohustatud pagulaste edukale evakueerimisele ning toetasid valitud pagulaste ohutut üleandmist, sõltuvalt EL+ riikidega sõlmitud lepingutest. Nende roll vastuvõtuteenuste, eelkõige eluaseme pakkumisel oli väga oluline, et leevendada survet vastuvõtusüsteemidele mõnes riigis.

Link põhjaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-314-resettlement-and-humanitarian-admissions>

4. Lapsed ja erivajadustega inimesed varjupaigamenetluses

2023. aastal teatas mitu EL+ riiki jätkuvalt suurest arvust erivajadustega taotlejatest, alates füüsilise või vaimse puudega taotlejatest kuni soolise vägivalla ohvrite ja ELi üksi saabuvate lasteni. Arvestades varjupaigamenetluse ja küllastunud vastuvõtusüsteemide sagedaid viivitusi, jätkasid valitsused lahenduste otsimist, et tagada kõige haavatavamatele isikutele inimväärsed tingimused ja julgeolek. Kohati võimaldasid seadusandlikud ja poliitikamuudatused teha erandeid rangematest standarditest, kuigi rahvusvahelised ja kodanikuühiskonna organisatsioonid rõhutasid riske pikemas perspektiivis.

Nende riikide ametiasutustel, kuhu saabub korraga palju inimesi, oli raskusi erivajaduste nõuetekohase tuvastamise ja hindamisega. Euroopa Inimõiguste Kohtu 2023. aasta otsused seoses aastate 2018–2020 olukordadega tuletasid meelde, et puudused erivajadustega taotlejate tuvastamisel ja toetamisel võivad mõjutada nende elu dramaatiliselt. Lisaks selgusid [EUAA uuringutes](#) olulised andmelüngad, sest EL+ riigid üldiselt ei kogu ega registreeri haavatavuste andmeid, peamiselt andmekaitseprobleemide tõttu, mistõttu on raske tuvastada rahvusvahelise kaitse taotlejate seas leitud kõige sagedamaid puude või haavatavuste liike.

Oktoobris 2023 jõustus ELi suhtes Istanbuli konventsioon, sealhulgas varjupaiga ja mittetagasisaatmise sätteid. Riikide tasandil keskenduti naiste ja tütarlaste vastase vägivalla ennetamisele ning vägivallaohvrite toetamisele. Põhjalikud kaardistused näitasid endiselt paljusid lünki varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemides, mis ohustavad naiste ja tüdrukute turvalisust. Neid lünki ja nende kahjulikku mõju käsitlesid ja hindasid ka kohtud.

Riiklikud ametiasutused tegid jõupingutusi, et parendada varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemide vastavust mitmesuguse seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi, soolise eneseväljenduse ja sootunnustega (SOGIESC) taotlejate vajadustele. Täpne ja õigeaegne päritoluriigi teave keskendus LGBTIQ-inimeste olukorrale, et hinnata nende olukorda nõuetekohaselt. Selleks ajakohastas EUAA 2023. aastal oma [päritoluriigi LGBTIQ-teabe uurimise juhendi](#), et abistada töötajaid. Teise astme kohtud sekkusid sageli esimese astme negatiivsetesse otsustesse ja tühistasid need, et tagada selle profiiliga taotlejate kaitse.

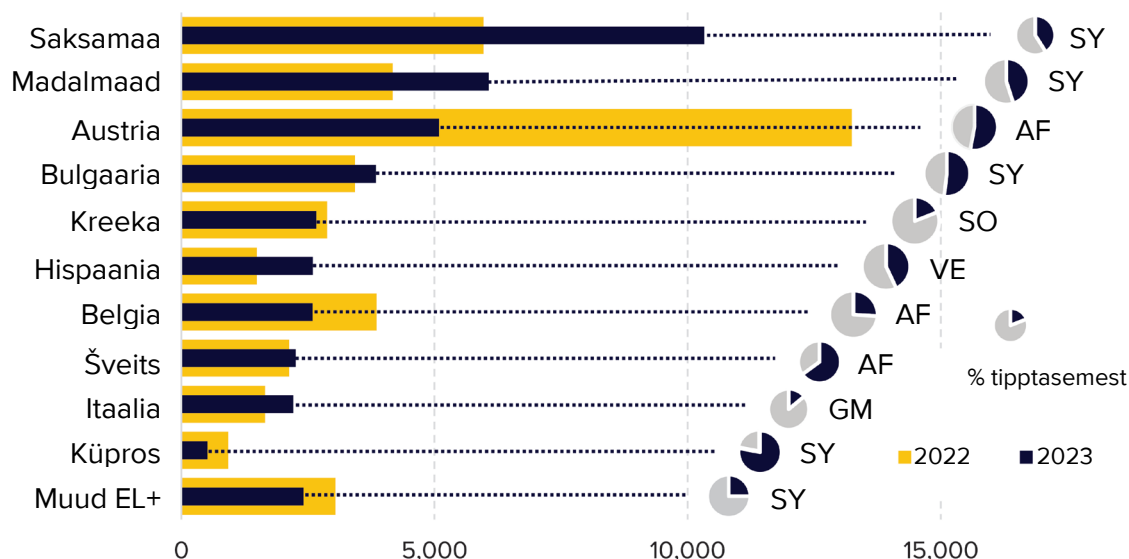
Enamik Euroopas ajutist kaitset taotlejaid on naised ja lapsed ning inimkaubandusega seotud kaalutlused olid EL+ riikides jätkuvalt tähtsal kohal, mis käivitas 2023. aastal täiendavaid ennetus- ja kaitsemeetmeid. Pärast Euroopa Komisjoni ettepanekut inimkaubandusevastase direktiivi läbivaatamiseks detsembris 2022 võttis Euroopa Parlament vastu volitused pidada liikmesriikidega läbirääkimisi, mis algasid novembris 2023 Euroopa Ülemkoguga. Seejärel jõudsid Euroopa Parlament ja nõukogu jaanuaris 2024 mitteametlikule kokkuleppele laiendada praeguse direktiivi kohaldamisala. Riikide tasandil tegid EL+ riigid muudatusi, et paremini tuvastada, suunata ja kaitsta inimkaubanduse ohvreid. Mõni riik keskendus ka olukorra jälgimisele, tellides uuringuid hetkesuundumuste analüüsimiseks.

2023. aastal esitasid väidetavad saatjata alaealised EL+ riikides 41 000 varjupaigataotlust. See sarnanes 2022. aasta tasemega (–5%) ja oli suuruselt teine näitaja alates 2015. aastast. Saatjata alaealiste taotluste osakaal püsis stabiilne ja oli ligikaudu 4% kõigist EL+ riikides

esitatud taotlustest. Oluline osa alaealistest taotlejatest oli pärit Süüriast ja Afganistanist ning esitas kokku kolm viiendikku saatjata alaealiste taotlustest ELi+ riikides.

Joonis 3. 10 EL+ tippriiki, kes said taotlusi väidetavalt saatjata alaealistelt, 2023. aasta võrdlus 2022. aastaga ja saatjata alaealiste peamise kodakondsuse järgi esitatud taotluste osakaal 2023. aastal

Märkus. Puuduvad Portugali andmed oktoobrist detsembrini 2023.

Allikas: EUAA EPSi andmed seisuga 1. veebruar 2024.

Saatjata alaealiste, eelkõige saatjata alaealiste afgaanide poolt kaudselt tagasi võetud taotlused vähenesid 2022. aasta tipptasemest enam kui kolmandiku. See viitab saatjata alaealiste teisese rände võimalikule vähenemisele EL+ riikides.

Saatjata laste jätkuv suur arv taotlusi mitmes EL+ riigis põhjustas mitu muudatust nende vastuvõtmisel. Paljud probleemid jäid püsima ja laste vastuvõtutingimused ei olnud sageli optimaalsed. Õiguslike ja poliitikamuudatuste eesmärk on kiirendada protsesse ja tagada asjakohane toetus, kusjuures vabaihendused rõhutavad riske, mida need erandid võivad põhjustada praktikas.

Lisaks teatati mõnes EL+ riigis, et saatjata alaealistel taotlejatel ei olnud eestkostjaid. Et anda juhiseid ja parendada teenuste kvaliteeti, töötas Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA) välja eestkostjate [koolitajate käsiraamatu](#), mida täiendab e-õppe platvorm. Lisaks koostati koos EUAA-ga kaks praktilist juhendit eestkostjatele: [sissejuhatus rahvusvahelisse kaitse](#) ja [sissejuhatus varjupaigamenetlusse](#). FRA ja Euroopa Nõukogu avaldasid ka [juhendi](#) piirivalveametnikele ja teistele ametiasutustele laste kaitse kohta Euroopa piiridel.

Link põhjaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-4-children-and-people-special-needs-asylum-procedure>

5. EUAA toetus 2023. aastal

Rändesurve ja keerukad kaitsevajadused Euroopas püsivad, seepärast laiendas amet oma operatiivset ja tehnilist toetust, et käsitleda muutuvaid mustreid. ELi kollektiivses reageerimises ühe põhitegutsejana miljonite põgenike vajadustele vastamisel aitas EUAA tõhusalt kaasa kaitsevahenduste rakendamisele kogu Euroopas, sealhulgas pakkudes abi riikidele, kes võtavad vastu suurt arvu Ukraina põgenikke.

Et anda tõendusmaterjali teavet paljudele sihtrühmadele, sealhulgas poliitikakujundajatele, jätkas EUAA teabe kogumist, töötlemist, sünteesimist ja analüüsimist varjupaigavaldkonna konkreetsete teemade, viimaste arengute, tekkivate teemade ja prognooside kohta. Järgides Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariigi Prantsusmaa [lähenevuskava](#), tegi EUAA [katseuuringu](#), et analüüsida varjupaigataotlustega seotud otsuste tegemise tavasid ja liikmesriikide kaitsemäärade erinevuste põhjusi, eelkõige päritoluriikides, mille kohta on amet koostanud [juhendavad märkused](#). Uuringus leiti, et tunnustamismäärade erinevused tulenesid mitme teguri keerukast koosmõjust, näiteks riiklike süsteemide ja otsustustavade erinevusest, mida mõjutavad riiklikud poliitikad, suunised ja kohtupraktika. Uuringus rõhutati ka, et EUAA tooted ja tegevused aitavad saavutada tavade lähendamist.

Amet [hindas](#) põhjalikult ka oma riigipõhise teabe toodete ja juhendite kasutamist ja mõju, leides, et nii EUAA päritoluriigi teavet kui ka riigipõhiseid juhendeid kasutati laialdaselt; esimesi kasutasid peamiselt juhtumiametnikud ja teisi peamiselt poliitikakujundajad. EUAA toodete lisandväärtus võrreldes riiklike allikatega on nende autoriteetsus, range metoodika järjepidev kasutamine ja ühtlustamise tase.

Ameti väljatöötatud ja korraldatud koolitused toetasid Euroopa ühise varjupaigasüsteemi praktilist rakendamist, aidates varjupaiga- ja vastuvõtuametnikel suurendada oma teadmisi, oskusi ja iseseisvust tõhusate ja õiglaste menetluste rakendamisel kooskõlas ELi standarditega. Kokku registreeriti 2023. aastal üle 13 000 osalemise EUAA koolitustel ja koolitati üle 7500 õppija.

EUAA peamine töövaldkond on pakkuda operatiivset ja tehnilist abi liikmesriikidele, kelle varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemid on ebaproportsionaalselt suure surve all. 2023. aastal andis EUAA 13 ELi liikmesriigile [operatiivtuge](#) mitmes valdkonnas, mis sõltuvalt iga riigi konkreetsetest vajadustest võivad hõlmata toetust, et suurendada suutlikkust ja kvaliteeti taotluste registreerimisel ja menetlemisel esimeses ja teises astmes, riiklikes vastuvõtusüsteemides, Dublini süsteemis, haavatavuse hindamisel ja saatjata alaealiste kaitse tugevdamisel, teabe andmise ja teabehalduse parendamisel ning ümberpaigutamise ja ümberasustamise valdkonnas. 2023. aastal tehtud ameti operatiivtoetuse hindamised näitasid, et toetust osutati tõhusalt ning sellega kaasnesid paremad töövood ja suurem suutlikkus. Lisaks jätkas EUAA kogu 2023. aastal Euroopa ühise varjupaigasüsteemi välismõõtmel toetamist, tehes koostööd kolmandate riikidega kahepoolsete tegevuskavade ja ELi rahastatavate piirkondlike programmide alusel.

Mais 2023 nimetati ametisse ameti esimene põhiõiguste ametnik, kes alustas ameti põhiõiguste strateegia väljatöötamist ja kaebuste esitamise mehhanismi loomist, et reageerida põhiõiguste rikkumiste kohta esitatud kaebustele ameti tegevuse raames. Samuti võeti meetmeid, et koostada metoodika ameti uuele järelevalveüksusele. Tähelepanu keskmes on

tihe koostöö liikmesriikidega, et jälgida, kuidas praktikas kohaldatakse ELi varjupaigaõigustiku õiguslike kohustusi, hinnata liikmesriikide suutlikkust survega toime tulla, ennetada puudusi, tuvastada olemasolevad piirangud ning aidata liikmesriikidel neid kõrvaldada.

2023. aastal oli EUAA [justiits- ja siseküsimuste asutuste võrgustiku](#) rotatsiooni korras vahetuv eesistuja ning tegi koostööd teiste asutustega viies peamises prioriteetses valdkonnas:

- digipööre, mis hõlmab tehisintellekti, biomeetria ja koostalitlusvõime kasutamise küsimusi;
- ELi roheleppede rakendamine justiits- ja siseküsimuste asutustes;
- teabe esitamine segarändeolukordades;
- küberturve ning
- sise- ja välissuhtlus, et suurendada teadlikkust ning edendada võrgustiku tegevust ja toimimist.

Link põhjaruande jaotisele: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-5-euaa-support-2023>

Kokkuvõtvad märkused

2023. aastal võtsid Euroopa riigid jätkuvalt vastu rekordarvu kaitset vajavaid isikuid, sest varjupaigataotluste arv kasvas teist aastat järjest. Sõjalised konfliktid, tagakiusamine, inimõiguste rikkumised, looduskatastroofid ja ökosüsteemide halvenemine sunnivad jätkuvalt miljonid inimesi lahkuma kodust; osa neist otsib kaitset Euroopas.

2023. aastal esitati EL+ riikides üle 1,1 miljoni taotluse, mis meenutab taotluste arvu Euroopa rändekriisi aastatel 2015 ja 2016. Samal ajal tegid EL+ riigid üle 1,1 miljoni otsuse ajutise kaitse andmise kohta Ukraina põgenikele, sest sõjaline konflikt jätkub ja riik kannatab endiselt Venemaa sissetungi laastavate tagajärgede all. Aastate 2015–2016 ja 2022–2023 oluline erinevus on, et rändekriisi ajal tuli rohkem taotlusi mõnest üksikust riigist, kuid praegu saabuvad taotlejad rohkematest riikidest, mistõttu on kaitsevajaduse tõhusaks hindamiseks vaja suuremat mitmekesisust juhiste andmisel.

Arusaadavalt tekitab kaitse taotlejate koguarv Euroopa varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemidele äärmiselt suure surve. Kaitselahendused leiti tänu poliitilisele tahtele eraldada lisaressursse ning mitme sidusrühma jõupingutuste ja oskusteabe ühendamisele ELi, riikide ja kohalikul tasandil. Teisiti kui aastatel 2015–2016, ei ole avalikkus pidanud eelmist aastat kriisiks, kuigi eelmisel aastal menetleti suuremat arvu rahvusvahelist ja ajutist kaitset vajajaid. See näitab, et kuigi riikide varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemide toimimises on eri tasemel piiranguid, on Euroopa riigid teinud edusamme valmisoleku suurendamisel ja on paremini varustatud, et tulla toime suure arvu kaitse taotlejatega.

Sellele vaatamata olid vastuvõtusüsteemides tavalised lüngad ja puudused, sest rahvusvahelised organisatsioonid, riiklikud inimõigusasutused, ombudsmanid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid teatasid sageli puudulikest elamistingimustest, piiratud tugiteenustest ja kodutusest. Varjupaigaasutused teatasid samuti, et saabuvate taotlejate tervis on üha halvem, mis on tõenäoliselt tingitud ohtlikumatest teekondadest Euroopasse jõudmiseks. Metoodiline ja süstemaatiline reageerimine sellistele tervishoiuvajadustele nõuab rohkem ressursse. Et on ilmne, et surve püsib ka järgnevatel aastatel, peavad EL+ riigid vastavalt kavandama ja investeerima, et suurendada töötlemissuutlikkust ja tugevdada vastuvõtusüsteeme, et pakkuda abivajajatele vääriskaid vastuvõtutingimusi.

EL+ riikide tõhusa kaitse tagamiseks tehtud jõupingutuste ning varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemide toimimise teatatud piirangute taustal on otsustava tähtsusega kohtuasutuste roll ELi varjupaigaõigustiku tõlgendamisel ja Euroopa ühise varjupaigasüsteemi praktilise rakendamise suunamisel. Nii Euroopa Liidu Kohus kui ka riikide kohtuasutused jätkasid riiklike õigusaktide, poliitika ja tavade kontrollimist mitmes Euroopa ühise varjupaigasüsteemiga seotud valdkonnas, pöörates erilist tähelepanu tõhusale juurdepääsule territooriumile ja varjupaigamenetlusele ning mittetagasisaatmise põhimõtte kohaldamisele, Dublini süsteemile, taotluste hindamisele, vastuvõtutingimustele (sh erivajadustega taotlejate kaitsemeetmetele) ja kinnipidamisele. Vastuseks taotluste arvu suurenemisele on oodata, et rahvusvahelise kaitse taotluste menetlemise edasiandmist püütakse hoida jätkuvalt poliitilises päevakorras. Sellega seoses on oluline, et liikmesriikide kohtud teostaksid kohtulikku kontrolli, et tagada taotlejatele õiglane ja tõhus varjupaigamenetlus.

Et suur osa menetluses olevatest juhtumitest ootab teises astmes otsust, eeldatakse, et kohtuotsused määratlevad üha enam seaduslikke tavasid ja mõjutavad varjupaigapoliitikat EL+ riikides. Selleks on oluline eraldada ressursse, et edendada liikmesriikide kohtunike kutsearengut ja eksperditeadmisi varjupaiga valdkonnas. Samuti on äärmiselt oluline, et ametiasutused järgiksid kohtuotsuseid, et suurendada usaldust Euroopa ühise varjupaigasüsteemi vastu ja kaitsta selle terviklust.

Valdkond, mis tekitas 2023. aastal palju arutelusid, nagu ka eelmistel aastatel, oli piirihalduse ja abivajajate tõhusa kaitse kättesaadavuse kahekordne väljakutse. 2023. aastal astuti olulisi samme Euroopa integreeritud piirihaldussüsteemi kalibreerimiseks, et tõhusalt kontrollida väliseid maismaa- ja merepiire ning tagada Schengeni ala toimimine. Seda tehti piiride ja julgeoleku infosüsteemide omavahelise ühendamise ja koostalitlusvõime, Euroopa asutuste ja riiklike ametiasutuste vahelise tihedama koordineerimise ning kolmandate riikidega tehtava koostöö kaudu. Lisaks on Euroopa integreeritud piirihalduse oluline osa, nagu seda kirjeldas Euroopa Komisjon 2023. aastal, põhiõiguste täielik austamine. Sellele vaatamata on mitmel korral teatatud tavadest, mis takistavad kaitset vajada võivate inimeste tõhusat juurdepääsu territooriumile. On oluline, et EL+ riigid looksid ja varustaksid piisavalt sõltumatuid mehhanisme, et jälgida inimõiguste järgimist piiridel, nagu on ette nähtud ka rände- ja varjupaigaleppes.

Kahtlemata on poliitiline kokkulepe ja sellele järgnenud praktilised sammud leppe vastuvõtmiseks olnud suur läbimurre Euroopa ühise varjupaigasüsteemi arengus. Euroopa ühise varjupaigasüsteemi ajalooline areng on alati ajendanud EL+ riike parendama oma varjupaiga- ja vastuvõtusüsteeme ning tõstma kaitsestandardeid. Leppe eesmärk on pakkuda nüüdisaegset varjupaigasüsteemi, mis on tõeliselt mitmetahuline ja pakub mitmesuguseid vahendeid. Selle eesmärk on aidata riikidel käsitleda keerukat reaalsust rändevaldkonnas, mida määratleb palju mitmekesiseid ja sageli ettearvamatuid parameetreid. Et kõiki võimalikke stsenaariume ei ole võimalik võtta arvesse, on leppe eesmärk tugevdada lahendusi ja laiendada selle eri vahenditega käsitletavate võimaluste valikut.

Kuigi ühiste õigusaktide koostamine on oluline, on see ainult üks samm ühtlustatud varjupaigapoliitika ja ühtlustatud kaitsestandardite suunas. Sama oluline on eeskirjade ühetaoline ja ühtlustatud kohaldamine. Leppe vastuvõtmisele järgnevad kuud on kiire, kuid konstruktiivne aeg, mil riigid kehtestavad Euroopa Komisjoni juhiste ja ELi asutuste toel leppe praktiliseks toimimiseks vajaliku korra. Selles protsessis ja ka edaspidi on EUAA jätkuvalt Euroopa varjupaigasüsteemi oluline osa, pakkudes EL+ riikidele tehnilist, operatiiv- ja koolitustuge. Suurendatud volitustega teeb amet tihedat koostööd riikidega, et jälgida, kuidas kohaldatakse praktikas ELi varjupaigaõigustiku õiguslikke kohustusi, ennetada puudusi, tuvastada olemasolevad piirangud ja abistada riike nende käsitlemisel.

Varjupaigavaldkonna aruanne 2024

Kommenteeritud kokkuvõte

Peamise teabeallikana Euroopa rahvusvahelise kaitse alal on varjupaigavaldkonna aruandes 2024 tervikülevaade olulisematest varjupaigaarengutest 2023. aastal. Kokkuvõte on põhiaruande lühiversioon.

Euroopa Liidu Varjupaigaamet (EUAA) koondab teavet Euroopa ühise varjupaigasüsteemi kõigi aspektide kohta. Seetõttu kirjeldatakse aruandes poliitika, tavade ja õigusaktide muutmist. Aruandes käsitletakse varjupaigasuundumusi, peamisi näitajaid 2023. aastal, ülevaadet Dublini süsteemist, mille alusel määratakse juhtumi eest vastutav liikmesriik, ning erijaotises erivajadustega taotlejaid, sealhulgas saatjata alaealisi. Esitatakse näiteid kohtupraktikast, et tõlgendada Euroopa ja riiklike õigusakte ELi varjupaigaõigustiku kontekstis.

Varjupaigavaldkonna aruanne 2024 on koostatud paljudest allikatest saadud teabe alusel – sealhulgas riiklike ametiasutuste, ELi institutsioonide, rahvusvaheliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja akadeemiliste ringkondade seisukohtade alusel –, et anda terviklik ülevaade ja esitada eri vaatenurki. Aruanne hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2023 ja see on võrdlusalus Euroopa rahvusvahelise kaitse viimaste arengute teemal.